

Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Trabzon İlinde Bir Alan Araştırması¹

Sedat MURAT (<https://orcid.org/0000-0001-9062-4121>), *İstanbul University, Türkiye;*
sedatmurat59@gmail.com

Ahmet Cem ESENLİKÇİ (<https://orcid.org/0000-0002-4900-3398>), *Karadeniz Technical University, Türkiye;*
cesenlikci@ktu.edu.tr

The Effect of Organised Industrial Zones on Regional Development: A Field Study in Trabzon Province²

Abstract

The study, conducted with the utmost rigour, aims to reveal the contributions of organised industrial zones to regional development and their positive/negative effects. To ensure the reliability of the findings, the authors created the 'Organized Industrial Zones Perception Scale'. This scale was applied to a robust sample of 600 participants, all over the age of 18, residing in Arsin, Akçaabat, and Beşikdüzü, three districts in Trabzon where organised industrial zones are located. The data obtained from this comprehensive field study were meticulously analysed using the SPSS23 package program. The findings, robustly supported by the data, confirm the relationship between organised industrial zones and regional development.

Keywords : Organized Industrial Zones, Regional Development, Trabzon, SPSS23.

JEL Classification Codes : R11, R58, O18.

Öz

Çalışma, organize sanayi bölgelerinin bölgesel kalkınmaya katkılarının ve olumlu/olumsuz etkilerinin ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Söz konusu ilişkinin ortaya çıkarılması için yazarlar tarafından oluşturulan "Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekte yer alan sorular Trabzon'da organize sanayi bölgelerinin bulunduğu üç ilçe olan Arsin, Akçaabat ve Beşikdüzü'nde yaşayan 18 yaş üstü toplam 600 katılımcıya uygulanmıştır. Saha çalışması sonucu elde edilen veriler SPSS23 paket programında analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisini doğrular niteliktedir.

Anahtar Sözcükler : Organize Sanayi Bölgeleri, Bölgesel Kalkınma, Trabzon, SPSS23.

¹ Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı'nda Prof.Dr. Sedat Murat danışmanlığında Dr. Ahmet Cem Esenlikci tarafından 2023 yılında tamamlanan "Kümelene Perspektifinde Türkiye'de Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Trabzon Örneği" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

² This study is derived from the doctoral dissertation titled "The Effect of Organized Industrial Zones on Regional Development in Turkey in a Clustering Perspective: The Case of Trabzon", completed in 2023 by Dr. Ahmet Cem Esenlikci under the supervision of Prof.Dr. Sedat Murat at Istanbul University Institute of Social Sciences, Department of Labor Economics and Industrial Relations.

1. Giriş

Kalkınma, bütün devletler için en önemli hedeflerin başında gelmektedir. Bu nedenle hükümetler, ülkelerinin kalkınmasını sağlamak adına çeşitli politikalar uygulama yoluna gitmektedir. Üzerine çeşitli teoriler geliştirilen ve çokça çalışma yapılan kalkınma kavramı özellikle son elli yılda bölgesel anlamda değerlendirilen bir anlayış haline gelmiştir. Ülkelerin kalkınmasının yerelden başlayacağını savunan bu anlayış ülkeleri bölgelere ayırarak az gelişmiş bölgelere odaklanmış ve bu bölgelerin kalkınmasını sağlayacak politikalar oluşturulmasını sağlamıştır. Organize sanayi bölgeleri geçen yıllar içerisinde bu politikaların başlıca araçlarından biri haline gelmiştir.

Türkiye organize sanayi bölgelerini sanayileşmenin sağlanması ve az gelişmiş bölgelerin kalkınması için son 60 yıldır kullanmaktadır. Türkiye’de ilk organize sanayi bölgesinin inşasına 1962 yılında Bursa’da başlanmıştır (Çetin & Kara, 2008: 52). O tarihten günümüze hemen hemen bütün illerde çok sayıda organize sanayi bölgesi kurulmuştur. Türkiye’de 2023 yılı sonu itibari ile yaklaşık 2.500.000 kişinin istihdam edildiği toplam 399 organize sanayi bölgesi bulunmaktadır (OSBÜK, 2023).

Organize sanayi bölgeleri, bünyesinde faaliyet gösteren işletmelere başta altyapı, kurumsallık, iletişim ve koordinasyon olmak üzere çok sayıda avantaj sağlamaktadır. Söz konusu avantajların yanında ayrıca organize sanayi bölgelerinin kuruldukları il ve bölgelere de çeşitli alanlarda katkılar ve avantajlar sağladığı bilinmektedir. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde organize sanayi bölgelerinin kuruldukları illerin/bölgelerin kalkınmasına hangi şekilde etki ettiği sorusu akıllara gelmektedir. Bu soru, organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisinin incelenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma organize sanayi bölgelerinin bölgesel kalkınmaya etkilerini/katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma için Doğu Karadeniz Bölgesi’nin en büyük ili olan Trabzon seçilmiştir. Çalışmada yazarlar tarafından oluşturulan ve organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisini bölge halkının algıları üzerinden ölçmeye yarayan “Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Saha çalışmasından toplanan veriler SPSS23 istatistik programında analiz edilmiş ve elde edilen bulguların organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisini doğrular nitelikte olduğu görülmüştür.

2. Literatür İncelemesi

Organize sanayi bölgeleri ile ilgili farklı kurum ve kişilerin yapmış olduğu çok sayıda tanım olmasına karşın üzerinde tam bir mutabakat sağlanmış bir tanım mevcut değildir. Organize sanayi bölgeleri ile ilgili tanımlar ülkeden ülkeye hatta zamandan zamana farklılık göstermektedir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; organize sanayi bölgelerini küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin geliştirilmesi ve potansiyellerinin ortaya çıkarılması için gerekli olan altyapı hizmetlerinin ve planlı alanların inşa edilerek belirli standartlara eriştirilmesi ve organize edilmesi şeklinde tanımlamaktadır (Özdemir, 1990: 15). Birleşmiş Milletler ise organize sanayi bölgelerini “birbirleri ile işbirliği içerisinde mal ve hizmet üreten küçük ve

orta büyüklükteki firmaların planlı bir alanda ve ortak altyapı hizmetlerinden faydalanacak şekilde standart fabrika binalarında toplanmaları" olarak ifade etmektedir (Akpınar vd., 2011: 45).

Bölgesel kalkınma kavramı ise ülkelerin kalkınmasının bölgelerden başlamasının gerekliliği üzerinde durmaktadır. OECD, bölgesel kalkınmayı bölgelerde istihdam ve zenginlik yaratan ekonomik faaliyetlerin desteklenmesi ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik genel politikalar bütünü olarak tanımlamaktadır (OECD, 2020).

Türkiye’de organize sanayi bölgeleri ve bölgesel kalkınma konularına ilişkin ayrı ayrı çok sayıda çalışma olmasına karşın organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisine yönelik yapılan çalışma sayısı sınırlıdır. Çetin ve Kara (2008) Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi’nde bölgesel kalkınma ve organize sanayi bölgesi ilişkisine yönelik bir çalışma yapmıştır. Organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren 30 firmaya anket uygulaması yapılan çalışmanın sonucunda Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi’nden hareketle Türkiye’de organize sanayi bölgelerinin tarım arazilerine kurulması; teşvik uygulamalarının yetersizliği; işletmelerin işbirliği eksikliği; sanayici kültürünün gelişmemesi; enerji maliyetlerinin yüksekliği; bürokratik engeller ve kamu politikalarındaki yanlış uygulamalar gibi etkenlerle etkin faaliyet gösteremedikleri ve bu nedenle ülke kalkınmasına etkilerinin sınırlı olduğu ifade edilmiştir.

Koç ve Bulmuş (2014) yaptıkları çalışmada Kayseri ve Sivas illerinde bulunan organize sanayi bölgelerinin bölgenin kalkınmasına etkisini karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. Çalışmada söz konusu illerde organize sanayi bölgelerinin artmasının bölgeye yabancı yatırımcıların çekilmesi ve dolayısı ile bölgenin kalkınması açısından önem arz ettiği ifade edilmiştir. Ayrıca işletmelerin ve girişimcilerin organize sanayi bölgelerinin avantajları hakkında bilgilendirilmesinin ve teşvik edilmesinin bölge ekonomisinin gelişmesine katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. Özden (2016) Türkiye’deki organize sanayi bölgelerinin kalkınmaya etkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda organize sanayi bölgelerinin, bölgelerin dengeli kalkınması ve özel sektör yatırımlarının belirli bölgelere yönlendirilmesi başta olmak üzere çok sayıda faydasının olduğu ifade edilmiştir.

Çelik ve Dinçsoy (2019) çalışmalarında Edirne Organize Sanayi Bölgesinin bölge ekonomisi ve işletmeler üzerindeki etkisini incelemiştir. Anket yönteminin kullanıldığı çalışmada Edirne Organize Sanayi Bölgesi’nin bölge içerisinde faaliyet gösteren işletmelere sağladığı avantajlar araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda organize sanayi bölgelerinin Türkiye’de bölgesel dengesizliklerin ortadan kaldırılması ve bölgesel kalkınmanın sağlanması amacı ile kurulduğu vurgulanmış; bu bağlamda değerlendirildiğinde Edirne Organize Sanayi Bölgesi’nin işletmeler için avantajlarının bulunmasına rağmen tamamlanması gereken eksikliklerinin de bulunduğu ifade edilmiştir.

Uluslararası literatür incelendiğinde, organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisini araştıran ve ağırlıklı olarak Asya ülkelerini ele alan çalışmaların olduğu

görülmektedir. Digiovanna (1996) yaptığı çalışmada sanayi bölgelerinin ekonomik kalkınmaya giden çekici bir yol olduğunu ifade etmiştir. Çalışmada Emilia-Romagna ve Baden Württemberg sanayi bölgeleri ile Silikon Vadisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre başarılı bölgesel kalkınma yalnızca sanayi üretimi ve yerli firmaların satışlarındaki artışla değil; aynı zamanda kalkınma stratejilerinin bölgenin tüm üyelerinin paylaşabileceği istikrarlı, müreffeh bir ekonomi yaratıp yaratmadığına göre değerlendirilmiştir. Sanayi bölgeleri bu hedefi yerine getirdiği düzeyde başarılı olmaktadır. Scott (2001) tarafından yapılan ve 1897 ile 1939 yılları arasında İngiltere’de sanayi bölgeleri ve İngiliz sanayisinin gelişimini inceleyen çalışmada İngiltere’nin çeşitli bölgelerindeki sanayi bölgelerinin söz konusu bölgelerin kalkınmasına etkisi değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda sanayi bölgelerinin ülkenin Güneydoğusunda imalat sanayi, nüfus artışı ve istihdam yaratmada hatırı sayılır bir öneme sahip olduğu ve bu katkılar ile bölgeyi geliştirdiği ortaya çıkmıştır.

Saini ve Singh (2002) tarafından yapılan ve Hindistan’ın Malanpur-Ghirongi ve Lote-Parshuram sanayi bölgelerini kapsayan çalışma organize sanayi bölgesi ile bölgesel kalkınma ilişki kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer çalışmadır. Sanayi bölgelerinin avantajları ve dezavantajlarına yer verilen çalışmada paydaşların katılımı ile yönetilecek sanayi bölgelerinin farklı sektörleri bir araya getirilerek, ölçek ekonomileri yaratarak ve altyapı yatırımlarının maliyetlerini azaltarak bölgesel kalkınmayı sağlayabileceği vurgulanmıştır. Wei, Li ve Wang (2007) tarafından yapılan çalışmada sanayi bölgelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde Çin’in Zhejiang Eyaletindeki Wenzhou Bölgesinde bulunan sanayi bölgesinin bölgesel kalkınma ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda sanayi bölgelerinin işletmelerin gelişmesine ayak uyduramamasının bölgenin kalkınmasını olumsuz etkilediği kanısına varılmakta; sanayi bölgelerinin yeniden yapılandırılması konusunu tartışmaya açmaktadır.

Anh ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada Vietnam’ın Thai Binh Eyaletinde bulunan 6 sanayi bölgesinin sosyo-ekonomik kalkınmaya etkileri incelenmiştir. Çalışmada sanayi bölgelerinin bölgelere önemli katkılarının yanında olumsuz etkilerinin de olduğu varsayımı üzerinde durulmuş; 6 sanayi bölgesinin içinde ve dışında 165 işletmeye anket yapılmıştır. Sanayi bölgelerinin ekonomiye, topluma ve çevreye olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili soruların bulunduğu anketlerin analizi sonucunda elde edilen veriler ışığında sanayi bölgelerinin olumlu etkilerinin teşvik edilmesi; olumsuz etkilerinin ise sınırlanması konusunda yazarlar tarafından çözümler sunulmuştur.

Konu ile alakalı bir başka çalışma Le ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları Vietnam’ı kapsayan ve sanayi bölgelerinin gelişiminin bölge halkının yaşamları üzerine etkilerini inceleyen çalışmadır. Çalışmada sanayi bölgelerinin insanların hayatlarına etkileri istihdam, üretim araçları ve altyapı gibi farklı araçlar ile incelenmektedir. Çalışmanın sonucunda sanayi bölgelerinin gelişmesinin bölgede yaşayan insanlar için istikrarlı işlerin yaratılmasına katkıda bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Borodavkina ve Mukovkina (2021) Rusya Federasyonu’nda sanayi bölgelerinin bölgelerin sürdürülebilir kalkınmasındaki rolünü inceleyen bir çalışma yapmışlardır.

Çalışmada ekonomik büyümenin lokomotifi olarak değerlendirilen sanayi bölgelerinin hem bölgenin ekonomik güvenliğini sağlamada hem de bölgenin kalkınmasına katkıda bulunduğu ifade edilmektedir. Çalışmanın sonucunda sanayi bölgelerinin bölgenin sadece ekonomik kalkınmasına değil aynı zamanda sosyal gelişimine ve çevre sorunlarının çözümüne de katkı sağladığına vurgu yapılmaktadır.

Türkiye’de ve uluslararası alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genellikle çeşitli göstergeler üzerinden yapılan değerlendirmelerden oluştuğu görülmektedir. Nicel yöntemler kullanılarak yapılan alan araştırmalarının ise istatistiki açıdan analiz edilerek geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilen bir ölçekten yoksun olduğu görülmüştür. Ayrıca anket yönteminin kullanıldığı çalışmalarda katılımcılar organize sanayi bölgelerindeki işverenlerden oluşmaktadır. Bu çalışmanın hem geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının kullanılması hem de katılımcıların organize sanayi bölgelerinin bulunduğu ilçelerde yaşayan halktan oluşması nedeni ile literatürdeki bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Yöntemi

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın alan araştırması Trabzon’da organize sanayi bölgelerinin bulunduğu üç ilçe olan Arsin, Akçaabat ve Beşikdüzü’nde yapılmıştır. Çalışmanın evrenini söz konusu üç ilçede yaşayan yaklaşık 185.000 nüfustan 18 yaş ve üstü kişiler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem büyüklüğünün seçiminde Baş (2008) tarafından oluşturulan farklı evren büyüklükleri ve hata düzeyleri için ihtiyaç duyulan örneklem büyüklükleri tablosundan yararlanılmıştır. Söz konusu tabloya göre evren büyüklüğü 100.000 ile 1.000.000 kişi arasında olan araştırmalarda %95 güven aralığında en az 383 kişinin örneklem büyüklüğü olarak seçilmesi önerilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada Arsin, Akçaabat ve Arsin’den 200’er kişi olmak üzere toplam 600 kişiye ulaşılmıştır.

3.2. Araştırmadaki Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket türlerinden yüz yüze anket yöntemi uygulanmıştır. Ölçme aracı olarak ise yazarlar tarafından oluşturulan “Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği” kullanılmıştır. Organize sanayi bölgelerinin bölgesel kalkınmaya etkisini halkın algıları üzerinden incelemeye odaklanan söz konusu ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerini elde etmeye yönelik 4 soru bulunmaktadır (Cinsiyet, Yaş, Çalışma Durumu, Eğitim). Ölçeğin ikinci bölümü ise “Yeşil Ekonomi ve Çevre”, “Ekonomik Büyüme”, “Sosyal Hayatın Gelişimi”, “Kümelene” ve “Sanayileşme” olmak üzere 5 boyutta toplam 21 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan sorular 5’li Likert tekniğine göre tasarlanmıştır (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum).

Literatürde yer alan çalışmaların incelenmesi sonucu oluşturulan ölçek soruları çeşitli aşamalardan geçerek son şeklini almıştır. Öncelikle ölçek soruları uzman görüşler alınmak

üzere 5 uzmana gönderilmiş; geri dönüşler neticesinde bazı sorularda değişiklikler yapılmıştır. Ardından 30 katılımcı ile yapılan pilot çalışmada soruların anlaşılabilir olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçeğin geçerlik çalışması için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlar ölçeğin geçerli olduğunu ortaya koymuştur (CMIN/df: 2,824, AGFI: 0,905, GFI: 0,928, NFI: 0,923, CFI: 0,949, IFI: 0,949, TLI: 0,939 ve RMSEA: 0,055). Diğer taraftan ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi için Cronbach's Alpha içsel tutarlık testi uygulanmış ve ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu kanıtlanmıştır (Cronbach's Alpha: 0,89).

3.3. Araştırmadaki Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde Sosyal Bilimlerde sıklıkla kullanılan programlardan SPSS23 istatistik paket programı kullanılmıştır. Analizlerde hangi testlerin kullanılacağına tespit edilmesi amacı ile normallik testi yapılmıştır. Veri setinin dağılımında normalliği saptamak için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Literatürde çarpıklık ve basıklık değerlerinin -3 ile +3 arasında değiştiği durumlarda veri setinin normal dağıldığını ifade eden kaynaklar bulunmaktadır (Rockinger & Jondeu, 2003: 1706; Kalaycı, 2008: 209). Yapılan analizler ayrı ayrı 5 faktörün ve "Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği"nin (Çarpıklık: -0,572 ve Basıklık: 0,889) çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer aldığını göstermiştir. Bu bilgiler doğrultusunda verilerin analizlerinde parametrik testlerden "Bağımsız Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" ve "Bağımsız Örneklem İçin t Testi" uygulanmasına karar verilmiştir.

3.4. Etik İzni

Çalışmanın alan araştırması kısmına başlamadan önce 09.12.2022 tarihinde İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurul'una başvurulmuştur. Kurul, başvuruyu 26.12.2022 tarihli 11 sayılı toplantısında görüşerek etik yönden uygun bulmuştur.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada katılımcıların demografik özellikleri ile "Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği" alt boyutları ilişkilendirilmiş ve çalışmanın amaç ve kapsamı doğrultusunda aşağıdaki hipotezler ileri sürülmüştür.

H1: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2: Çalışma durumu bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3: Yaş düzeyleri bakımından Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4: Eğitim düzeyleri bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeği alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5: Cinsiyet bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeği alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

4. Araştırmanın Bulguları

Araştırmada Ocak 2023-Mart 2023 tarihleri arasında Trabzon'da organize sanayi bölgelerinin bulunduğu 3 ilçe olan Arsin, Akçaabat ve Beşikdüzü'nde 200'er olmak üzere toplam 600 katılımcıya yüz yüze anket uygulanmıştır. Bu bölümde ilk olarak katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara değinilecektir. Ardından oluşturulan hipotezler test edilecek ve elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

4.1. Katılımcıların Demografik Profilleri

Tablo 1 araştırmada yer alan katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim ve çalışma durumuna ilişkin demografik profillerine ait bilgileri göstermektedir.

Tablo: 1
Katılımcıların Demografik Profilleri

Değişken	Değişken Düzeyi	Frekans	Frekans (%)
Cinsiyet	Kadın	214	35,7
	Erkek	386	64,3
Yaş	30 Yaş ve Altı	117	19,5
	31-35 Yaş	93	15,5
	36-40 Yaş	107	17,8
	41-45 Yaş	89	14,8
	46-50 Yaş	71	11,8
	51 Yaş ve Üzeri	123	20,5
Eğitim Durumu	İlköğretim	43	7,2
	Ortaöğretim	193	32,2
	Önlisans	107	17,8
	Lisans	227	37,8
	Lisansüstü	30	5,0
Çalışma Durumu	Kamu (Memurlar)	210	35,0
	Özel Sektör	195	32,5
	Esnaf	108	18,0
	Çalışmıyor	58	9,7
	Öğrenci	29	4,8

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %35,7'sinin kadın, %64,3'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş aralıklarına bakıldığında %20,5'inin (123 kişi) 51 yaş ve üzeri kişilerden; %19,5'inin (117 kişi) 30 yaş ve altı kişilerden; %17,8'inin (107 kişi) 36-40 yaş aralığındaki kişilerden; %15,5'inin (93 kişi) 31-35 yaş aralığındaki kişilerden; %14,8'inin (89 kişi) 41-45 yaş arası kişilerden ve %11,8'inin (71 kişi) 46-50 yaş aralığındaki kişilerden oluştuğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından en fazla paya sahip olan grubun %37,8 ile lisans mezunları olduğu görülmektedir. Eğitim durumu açısından en az katılımcıya sahip olan grup ise %5 ile lisansüstü mezunlarıdır. Ankete katılanların %60'ından fazlasının üniversite mezunu olduğu Tablo 1'den çıkarılabilecek bir sonuçtur. Son olarak katılımcıların çalışma durumlarına bakıldığında ankete katılanlar arasında en fazla paya sahip olan grubu %35 ile kamuda çalışanlar (memurlar) oluşturmaktadır; kamuda çalışanları %32,5 ile özel sektör çalışanları takip etmektedir. 18 yaş üzeri öğrenciler ise ankete katılan gruplar içerisinde %4,8 ile son sırada yer almaktadır.

4.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisine İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında "Organize Sanayi Bölgesinin Bulunduğu Yer", "Yaş", "Eğitim" ve "Çalışma Durumu" bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeği alt boyutlarında farklılık olup olmadığını incelemek adına "Bağımsız Örneklem İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" uygulanmıştır.

"Cinsiyet" bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeği alt boyutlarında farklılık olup olmadığını incelemek adına ise "Bağımsız Örneklem İçin t Testi" uygulanmıştır.

4.2.1. Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Organize Sanayi Bölgelerinin Bulunduğu Yere Göre Farklılıklarının Analizi

Çalışmanın saha araştırması, Trabzon'da organize sanayi bölgelerinin bulunduğu üç ilçe olan Akçaabat, Arsin ve Beşikdüzü'nde yürütülmüştür. Bu doğrultuda organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarının organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından farklılık gösterip göstermediğini incelemek adına 2'den fazla bağımsız grup bulunması nedeni ile ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca analizde çoklu karşılaştırma testlerinden "Games-Howell" testi tercih edilmiş; bu doğrultuda test edilecek hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H0: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur.

H1: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H1a: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H1b: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından "Ekonomik Büyüme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H1c: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H1d: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından "Kümelenme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H1e: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından "Sanayileşme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

Tablo 2
Yer Bakımından Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Farklılık Analizi

Faktör	Yer	N	M	SS	F	p	Grupların Karşılaştırılması
Yeşil Ekonomi ve Çevre	1.Akçaabat	200	3,34	0,74	4,926	0,008	1-3
	2.Arsin	200	3,17	1,01			
	3. Beşikdüzü	200	3,10	0,61			
	Toplam	600	3,20	0,81			
Ekonomik Büyüme	1.Akçaabat	200	3,86	0,62	32,828	0,000	1-2 1-3 2-3
	2.Arsin	200	4,05	0,53			
	3. Beşikdüzü	200	4,34	0,62			
	Toplam	600	4,09	0,62			
Sosyal Hayatın Gelişimi	1.Akçaabat	200	3,58	0,79	8,725	0,000	1-2 1-3
	2.Arsin	200	3,82	0,87			
	3. Beşikdüzü	200	3,93	0,85			
	Toplam	600	3,78	0,85			
Kümelene	1.Akçaabat	200	3,75	0,74	10,946	0,000	1-2 2-3
	2.Arsin	200	4,05	0,59			
	3. Beşikdüzü	200	3,86	0,62			
	Toplam	600	3,89	0,66			
Sanayileşme	1.Akçaabat	200	3,79	0,77	11,139	0,000	1-3 2-3
	2.Arsin	200	3,93	0,65			
	3. Beşikdüzü	200	4,11	0,60			
	Toplam	600	3,94	0,69			

Tablo 2, Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında yer bakımından farklılık olup olmadığını göstermektedir. Tablo 2 incelendiğinde öncelikle F değerlerinin anlamlılık sonucuna göre p değerleri 0,05'den küçük olduğu için "H₀: Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu yer bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur." şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu duruma göre ortalamaları kıyaslanan 3 gruptan en az ikisinin ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu doğrultuda H_{1a}, H_{1b}, H_{1c}, H_{1d} ve H_{1e} alt hipotezlerinin hepsi kabul edilmiştir.

Tablo 2'ye göre "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutu açısından Akçaabat'ta yaşayanların algı düzeyleri ile Beşikdüzü'nde yaşayanların algı düzeyleri arasında anlamlı derecede fark bulunmaktadır. Tablodan söz konusu alt boyut istatistiklerine bakıldığında Akçaabat'ta yaşayanların sorulara verdikleri cevapların ortalamasının 3,34; Beşikdüzü'nde yaşayanların verdikleri cevapların ortalamasının ise 3,10 olduğu görülmektedir. Buna göre Akçaabat'ta yaşayanların, Beşikdüzü'nde yaşayanlara göre "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutu açısından daha olumlu bir algı düzeyine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Ankette yer alan sorular da dikkate alındığında Beşikdüzü'nden ankete katılanların organize sanayi bölgelerinin yeşil büyümeye katkı sağlama ve çevreyi koruma açısından Akçaabat'tan ankete katılanlara göre daha olumsuz bir düşünceye sahip oldukları söylenebilmektedir.

"Ekonomik Büyüme" alt boyutu açısından Tablo 2 incelendiğinde Akçaabat'ta yaşayanlar ile Arsin'de yaşayanlar; Akçaabat'ta yaşayanlar ile Beşikdüzü'nde yaşayanlar ve Arsin'de yaşayanlar ile Beşikdüzü'nde yaşayanlar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılık olduğu görülmektedir. Akçaabat'ta yaşayanların sorulara verdikleri cevapların ortalaması 3,86, Arsin'de yaşayanların sorulara verdikleri cevapların ortalaması 4,05 ve Beşikdüzü'nde yaşayanların sorulara verdikleri cevapların ortalaması 4,34 olmuştur.

Organize sanayi bölgelerinin kuruldukları bölgede ekonomik canlılığı artırdığı ve bölgenin büyüüp gelişmesine katkıda bulunduğu birçok çalışmada ispatlanmış su götürmez bir gerçektir. Bu doğrultuda söz konusu üç ilçe, ilçede yaşayanların sorulara verdikleri cevapların ortalamalarına göre değerlendirildiğinde, Beşikdüzü'nde yaşayanların organize sanayi bölgesinin ilçeye ekonomik katkısının olduğuna yönelik olumlu algı düzeylerinin diğer iki ilçeden daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Aynı şekilde Arsin'de yaşayanların organize sanayi bölgesinin ilçenin ekonomik büyümesine yönelik olumlu algı düzeylerinin Akçaabat'ta yaşayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

"Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutu açısından Tablo 2 incelendiğinde Akçaabat'ta yaşayanlar ile Arsin'de yaşayanlar arasında ve Akçaabat'ta yaşayanlar ile Beşikdüzü'nde yaşayanlar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılığın olduğu göze çarpmaktadır. Bu alt boyutta Akçaabat'ta yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,58, Arsin'de yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,82, Beşikdüzü'nde yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması ise 3,93 olmuştur. "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda yer alan soruların özetle organize sanayi bölgeleri çalışanların gelirlerini ve hayat standartlarını artırmada önemli rol oynar şeklinde olduğu düşünüldüğünde Beşikdüzü'nde yaşayanların ilçede bulunan organize sanayi bölgesinde çalışanların bölge dışında çalışanlara göre daha yüksek gelire ve daha iyi hayat şartlarına sahip oldukları yönündeki olumlu algı düzeylerinin Akçaabat'ta yaşayanlara göre daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Aynı şekilde Arsin'de yaşayanların organize sanayi bölgelerinin çalışanların gelirlerini ve hayat şartlarını artırmak koşulu ile ilçede sosyal hayatın gelişimini sağladığına yönelik olumlu algı düzeylerinin Akçaabat'ta yaşayanlara göre daha yüksek olduğu yapılan test sonucu tespit edilmiştir.

Tablo 2'ye göre "Kümelenme" alt boyutunda Akçaabat'ta yaşayanlar ile Arsin'de yaşayanlar ve Arsin'de yaşayanlar ile Beşikdüzü'nde yaşayanlar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılığın olduğu göze çarpmaktadır. Bu alt boyutta Akçaabat'ta yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,75, Arsin'de yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 4,05, Beşikdüzü'nde yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması ise 3,86 olmuştur. İlçelerde yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması dikkate alındığında Arsin'de yaşayanların ilçedeki organize sanayi bölgesinin işletmelerin birbirleri ile uyumlu üretim yapmalarına ve benzer veya tamamlayıcı işleri yapan işletmelerin bir araya gelmesine olan katkısına yönelik olumlu algı düzeylerinin sırası ile Akçaabat'ta ve Beşikdüzü'nde yaşayanlardan daha yüksek olduğu görülmektedir.

"Sanayileşme" alt boyutu açısından Tablo 2 incelendiğinde Beşikdüzü'nde yaşayanlar ile diğer iki ilçede yaşayanlar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılığın olduğu görülmektedir. "Sanayileşme" alt boyutunda Akçaabat'ta yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,79, Arsin'de yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,93, Beşikdüzü'nde yaşayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması ise 4,11 olmuştur. Beşikdüzü'nde yaşayanlar ilçedeki organize sanayi bölgesinin sanayinin disipline edilmesi ve sanayinin planlı

yerleşmesine katkısı açısından sırası ile Arsin ve Akçaabat'ta yaşayanlardan olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.2.2. Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Farklılıklarının Analizi

Çalışmanın saha araştırmasında katılımcıların çalışma durumlarını tespit etmek amacı ile katılımcılara "Kamu", "Özel Sektör", "Esnaf", "Öğrenci" ve "Çalışmıyor" seçeneklerinin sunulduğu bir soru yöneltilmiştir. Bu doğrultuda organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların çalışma durumları bakımından farklılık gösterip göstermediğini incelemek adına 2'den fazla bağımsız grup bulunması nedeni ile ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca analizde çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey Testi (T)" ve "Games-Howell Testi (GH)" tercih edilmiş; bu doğrultuda test edilecek hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H0: Çalışma durumu bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur.

H2: Çalışma durumu bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2a: Çalışma durumu bakımından "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2b: Çalışma durumu bakımından "Ekonomik Büyüme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2c: Çalışma durumu bakımından "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2d: Çalışma durumu bakımından "Kümelenme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H2e: Çalışma durumu bakımından "Sanayileşme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

Tablo 3, Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında katılımcıların çalışma durumu bakımından farklılık olup olmadığını göstermektedir. Tablo 3 incelendiğinde "Ekonomik Büyüme", "Sosyal Hayatın Gelişimi" ve "Kümelenme" alt boyutlarında F değerlerinin anlamlılık sonucuna göre p değerleri 0,05'den küçük olduğu için "H0: Çalışma durumu bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur." şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu duruma göre ortalamaları kıyaslanan 5 gruptan en az ikisinin ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu doğrultuda H2b, H2c ve H2d alt hipotezleri kabul; H2a ve H2e alt hipotezleri ise reddedilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda esnaflar ile diğer gruplar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılığın bulunduğu görülmektedir.

"Ekonomik Büyüme" alt boyutunda esnafların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 4,43, özel sektörde çalışanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 4,07, kamu sektöründe çalışanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,98, öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,97 ve çalışmayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,92 olmuştur. Katılımcıların çalışma durumlarına göre anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları dikkate alındığında ilçelerde bulunan organize sanayi bölgelerinin ilçe ekonomilerine katkıları açısından esnafların diğer gruplardan olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu alt boyutta organize sanayi bölgelerinin kuruldukları ilçede istihdam, yatırım ve ihracatı artırdığı şeklinde yargılar bulunmaktadır. Bu anlamda değerlendirildiğinde ekonomide meydana gelen olumlu gelişmelerin yarattıkları çarpan etkileri ile esnafların ticaret hacmini artırdığı ve esnafların büyümesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Esnafların ekonomi açısından diğer gruplardan daha yüksek algı düzeyine sahip olması bu nedenle anlamlıdır.

Tablo 3
Çalışma Durumu Bakımından Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Farklılık Analizi

Faktör	Çalışma Durumu	N	M	SS	F	p	Grupların Karşılaştırılması
Yeşil Ekonomi ve Çevre	1.Kamu	210	3,27	0,80	1,199	0,310	Anlamsız
	2.Özel Sektör	195	3,22	0,87			
	3.Esnaf	108	3,08	0,70			
	4.Öğrenci	29	3,29	0,72			
	5.Çalışmıyor	58	3,13	0,87			
	Toplam	600	3,20	0,81			
Ekonomik Büyüme	1.Kamu	210	3,98	0,61	11,934	0,000(T)	1-3 2-3 3-4 3-5
	2.Özel Sektör	195	4,07	0,66			
	3.Esnaf	108	4,43	0,51			
	4.Öğrenci	29	3,97	0,48			
	5.Çalışmıyor	58	3,92	0,57			
	Toplam	600	4,09	0,62			
Sosyal Hayatın Gelişimi	1.Kamu	210	3,68	0,82	3,868	0,004(GH)	1-3 3-5
	2.Özel Sektör	195	3,80	0,90			
	3.Esnaf	108	4,03	0,66			
	4.Öğrenci	29	3,72	1,00			
	5.Çalışmıyor	58	3,59	0,90			
	Toplam	600	3,78	0,85			
Kümelene	1.Kamu	210	3,89	0,67	4,110	0,003(GH)	3-5
	2.Özel Sektör	195	3,90	0,61			
	3.Esnaf	108	3,98	0,49			
	4.Öğrenci	29	4,01	0,76			
	5.Çalışmıyor	58	3,57	0,92			
	Toplam	600	3,89	0,66			
Sanayileşme	1.Kamu	210	3,91	0,70	1,847	0,118	Anlamsız
	2.Özel Sektör	195	3,88	0,70			
	3.Esnaf	108	4,08	0,59			
	4.Öğrenci	29	4,06	0,75			
	5.Çalışmıyor	58	3,93	0,76			
	Toplam	600	3,94	0,69			

Tablo 3’de katılımcıların çalışma durumları ile “Sosyal Hayatın Gelişimi” alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmektedir. Bu farklılık esnaflar ile kamu sektöründe çalışanlar ve çalışmayanlar arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bu alt boyutta esnafların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 4,03, kamu sektöründe çalışanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 3,68 ve çalışmayanların anket

sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 3,59 olmuştur. Bu anlamda değerlendirildiğinde organize sanayi bölgelerinin kuruldukları ilçede sosyal hayatın gelişimine katkı sağladıklarına yönelik esnafların algı düzeylerinin sırası ile kamu sektöründe çalışanlar ve çalışmayanlara göre olumlu anlamda daha yüksek olduğu söylenebilir. "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda organize sanayi bölgelerinin bölgede çalışanların gelirlerini ve hayat şartlarını geliştirdiğine yönelik yargılar bulunmaktadır. Organize sanayi bölgesi çalışanlarının gelirleri ve hayat şartlarındaki iyileşmelerin satın alma güçleri ve taleplerine yansıtacağı düşünüldüğünde esnafların bu durumdan olumlu etkileneceği şüphesizdir. Bu durum esnafların bu alt boyutta algı düzeylerinin diğer gruplardan yüksek olmasını açıklamaktadır.

"Kümelenme" alt boyutu açısından Tablo 3 incelendiğinde "esnaf" ve "çalışmıyor" grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olduğu göze çarpmaktadır. Bu alt boyutta esnafların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,98 olurken çalışmayanların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,57 olmuştur. Bu bilgiler ışığında organize sanayi bölgelerinin birbirleri ile benzer veya tamamlayıcı işleri yapan ve uyumlu çalışan işletmeleri bir araya getirmesi noktasında esnafların çalışmayanlardan olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğu söylenebilmektedir. Sahada yapılan çalışmadan elde edilen deneyimler esnafların ilçelerde sanayi kuruluşları ve organize sanayi bölgeleri hakkında diğer gruplardan daha çok bilgi sahibi olduğunu göstermiştir. Bu nedenle "Kümelenme" alt boyutunda esnafların çalışmayanlara göre daha olumlu algı düzeylerine sahip olmalarının anlamlı olduğu düşünülmektedir.

4.2.3. Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcıların Yaş Durumlarına Göre Farklılıklarının Analizi

Çalışmanın saha araştırmasında katılımcıların yaş düzeylerini tespit etmek amacı ile katılımcılara "30 yaş ve altı", "31-35 yaş", "36-40 yaş", "41-45 yaş", "46-50 yaş" ve "51 yaş ve üzeri" seçeneklerinin sunulduğu bir soru yöneltilmiştir. Bu doğrultuda organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların yaş düzeyleri bakımından farklılık gösterip göstermediğini incelemek adına 2'den fazla bağımsız grup bulunması nedeni ile ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca analizde çoklu karşılaştırma testlerinden "Tukey Testi (T)" ve "Games-Howell Testi(GH)" tercih edilmiş; bu doğrultuda test edilecek hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H0: Yaş düzeyleri bakımından Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur.

H3: Yaş düzeyleri bakımından Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3a: Yaş düzeyleri bakımından "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3b: Yaş düzeyleri bakımından "Ekonomik Büyüme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3c: Yaş düzeyleri bakımından "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3d: Yaş düzeyleri bakımından "Kümelenme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H3e: Yaş düzeyleri bakımından "Sanayileşme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

Tablo: 4
Yaş Düzeyleri Bakımından Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Farklılık Analizi

Faktör	Yaş	N	M	SS	F	p	Grupların Karşılaştırılması
Yeşil Ekonomi ve Çevre	1. 30 yaş altı	117	3,13	0,84	0,859	0,508	Anlamsız
	2. 31-35 yaş	93	3,15	0,91			
	3. 36-40 yaş	107	3,22	0,82			
	4. 41-45 yaş	89	3,25	0,79			
	5. 46-50 yaş	71	3,35	0,64			
	6. 51 yaş üzeri	123	3,18	0,80			
	Toplam	600	3,20	0,81			
Ekonomik Büyüme	1. 30 yaş altı	117	3,93	0,57	3,222	0,007(T)	1-3 1-4
	2. 31-35 yaş	93	4,12	0,63			
	3. 36-40 yaş	107	4,21	0,56			
	4. 41-45 yaş	89	4,19	0,59			
	5. 46-50 yaş	71	4,10	0,64			
	6. 51 yaş üzeri	123	4,01	0,70			
	Toplam	600	4,09	0,62			
Sosyal Hayatın Gelişimi	1. 30 yaş altı	117	3,67	0,93	3,375	0,005(GH)	2-6 3-6
	2. 31-35 yaş	93	3,94	0,77			
	3. 36-40 yaş	107	3,94	0,69			
	4. 41-45 yaş	89	3,82	0,65			
	5. 46-50 yaş	71	3,78	0,90			
	6. 51 yaş üzeri	123	3,57	1,00			
	Toplam	600	3,78	0,85			
Kümelenme	1. 30 yaş altı	117	3,90	0,74	1,992	0,078	Anlamsız
	2. 31-35 yaş	93	4,00	0,57			
	3. 36-40 yaş	107	3,94	0,66			
	4. 41-45 yaş	89	3,92	0,51			
	5. 46-50 yaş	71	3,84	0,68			
	6. 51 yaş üzeri	123	3,74	0,73			
	Toplam	600	3,89	0,66			
Sanayileşme	1. 30 yaş altı	117	3,84	0,65	0,845	0,518	Anlamsız
	2. 31-35 yaş	93	3,92	0,73			
	3. 36-40 yaş	107	4,00	0,67			
	4. 41-45 yaş	89	3,95	0,59			
	5. 46-50 yaş	71	3,95	0,84			
	6. 51 yaş üzeri	123	4,00	0,70			
	Toplam	600	3,94	0,69			

Tablo 4, Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında katılımcıların yaş düzeyleri bakımından farklılık olup olmadığını göstermektedir. Tablo 4 incelendiğinde "Ekonomik Büyüme" ve "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutlarında F değerlerinin anlamlılık sonucuna göre p değerleri 0,05'den küçük olduğu için "H0: Yaş düzeyleri bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur." şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu duruma göre ortalamaları kıyaslanan 6 gruptan en az ikisinin ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu doğrultuda H3b ve H3c alt hipotezleri kabul; H3a, H3d ve H3e alt hipotezleri ise reddedilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda "30 yaş altı" grup ile "36-40 yaş" ve "41-45 yaş" grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda "30 yaş altı" grubundaki katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 3,93, "36-40 yaş" grubundaki katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 4,21 ve "41-45 yaş" grubundaki katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 4,19 olmuştur. Bu bilgiler ışığında değerlendirildiğinde aralarında istatistiki olarak anlamlı fark bulunan gruplar arasında organize sanayi bölgelerinin kuruldukları ilçede ekonomik büyümeye katkı sağlaması açısından en yüksek olumlu algı düzeyinin "36-40 yaş" grubu olduğu ortaya çıkmaktadır. "30 yaş altı" grubu ise "36-40 yaş" ve "41-45 yaş" gruplarından daha düşük bir algı düzeyine sahiptir. Yapılan saha çalışması sonucu elde edilen deneyimlerde ilçelerde ikamet eden gençlerin organize sanayi bölgelerinde çalışmaya sıcak bakmadıkları ve organize sanayi bölgelerinde yer alan işletmelerin verdikleri ücretleri beğenmedikleri görüşü ile karşılaşılmıştır. Bu nedenle "30 yaş altı" grubunda yer alan katılımcıların organize sanayi bölgelerinin ekonomik etkileri konusundaki algı düzeylerinin düşük olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4'e göre yaş düzeyleri arasındaki bir diğer anlamlı farkın "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda olduğu görülmektedir. "51 yaş ve üzeri" grubu ile "31-35 yaş" ve "36-40 yaş" grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı farkın tespit edildiği bu alt boyutta "31-35 yaş" ve "36-40 yaş" grubunda yer alan katılımcıların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,94; "51 yaş ve üzeri" grubunda yer alan katılımcıların ise anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,57 olmuştur. Bu anlamda değerlendirildiğinde ankete katılanlardan "31-35 yaş" ve "36-40 yaş" gruplarında yer alan katılımcıların "51 yaş ve üzeri" grubunda yer alan katılımcılara göre organize sanayi bölgelerinde bulunan işletmelerde çalışanların, organize sanayi bölgesi dışındaki işletmelerde çalışanlara göre gelir ve hayat şartları açısından daha iyi bir seviyede olduklarına yönelik olumlu anlamda daha yüksek algı düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Yine sahadan elde edilen deneyimler sonucunda 51 yaş ve üzeri grupta yer alanların organize sanayi bölgelerinde çalışanların gelir ve çalışma şartları hakkında çok bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bu tespit "51 yaş ve üzeri" gruptaki katılımcıların "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda neden daha düşük algı düzeyine sahip olduklarını açıklamaya olanak sağlamaktadır.

4.2.4. Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Farklılıklarının Analizi

Çalışmanın saha araştırmasında katılımcıların eğitim düzeylerini tespit etmek amacı ile katılımcılara "İlköğretim", "Ortaöğretim", "Önlisans", "Lisans" ve "Lisansüstü" seçeneklerinin sunulduğu bir soru yöneltilmiştir. Bu doğrultuda organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarının katılımcıların eğitim düzeyleri bakımından farklılık gösterip göstermediğini incelemek adına 2'den fazla bağımsız grup bulunması nedeni ile ANOVA testi uygulanmıştır.

Ayrıca analizde çoklu karşılaştırma testlerinden "Games-Howell" tercih edilmiş; bu doğrultuda test edilecek hipotezler aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

H0: Eğitim düzeyleri bakımından Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur.

H4: Eğitim düzeyleri bakımından Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4a: Eğitim düzeyleri bakımından "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4b: Eğitim düzeyleri bakımından "Ekonomik Büyüme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4c: Eğitim düzeyleri bakımından "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4d: Eğitim düzeyleri bakımından "Kümelene" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H4e: Eğitim düzeyleri bakımından "Sanayileşme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

Tablo: 5
Eğitim Düzeyleri Bakımından Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Farklılık Analizi

Faktör	Eğitim Durumu	N	M	SS	F	p	Grupların Karşılaştırılması
Yeşil Ekonomi ve Çevre	1.İlköğretim	43	3,45	0,83	1,206	0,307	Anlamsız
	2.Ortaöğretim	193	3,16	0,87			
	3.Önlisans	107	3,22	0,84			
	4.Lisans	227	3,18	0,75			
	5.Lisansüstü	30	3,25	0,61			
	Toplam	600	3,20	0,81			
Ekonomik Büyüme	1.İlköğretim	43	4,15	0,46	0,933	0,444	Anlamsız
	2.Ortaöğretim	193	4,13	0,59			
	3.Önlisans	107	4,09	0,65			
	4.Lisans	227	4,03	0,66			
	5.Lisansüstü	30	4,15	0,63			
	Toplam	600	4,09	0,62			
Sosyal Hayatın Gelişimi	1.İlköğretim	43	3,95	0,84	4,190	0,002	2-4 3-4
	2.Ortaöğretim	193	3,89	0,73			
	3.Önlisans	107	3,89	0,89			
	4.Lisans	227	3,61	0,88			
	5.Lisansüstü	30	3,65	1,00			
	Toplam	600	3,78	0,85			
Kümelene	1.İlköğretim	43	4,01	0,56	0,929	0,447	Anlamsız
	2.Ortaöğretim	193	3,87	0,66			
	3.Önlisans	107	3,95	0,65			
	4.Lisans	227	3,86	0,70			
	5.Lisansüstü	30	3,78	0,62			
	Toplam	600	3,89	0,66			
Sanayileşme	1.İlköğretim	43	3,89	0,56	0,555	0,696	Anlamsız
	2.Ortaöğretim	193	3,95	0,66			
	3.Önlisans	107	3,88	0,80			
	4.Lisans	227	3,98	0,67			
	5.Lisansüstü	30	3,88	0,82			

Tablo 5 Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında katılımcıların eğitim düzeyleri bakımından farklılık olup olmadığını göstermektedir. Tablo 5 incelendiğinde "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda F değerinin anlamlılık sonucuna göre p değeri 0,05'den küçük olduğu için "H0: Eğitim düzeyleri bakımından organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur." şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu duruma göre ortalamaları kıyaslanan 5 gruptan en az ikisinin ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu doğrultuda H4c alt hipotezi kabul; H4a, H4b, H4d ve H4e alt hipotezleri ise reddedilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda lisans mezunları ile ortaöğretim ve önlisans mezunları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı bir farkın olduğu göze çarpmaktadır. "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutunda ortaöğretim mezunlarının anket sorularına verdiği cevapların ortalaması 3,89, önlisans mezunlarının anket sorularına verdiği cevapların ortalaması 3,89 ve lisans mezunlarının anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 3,61 olmuştur. Bu anlamda değerlendirildiğinde ortaöğretim ve önlisans mezunlarının organize sanayi bölgelerinin çalışanların sosyal hayatlarını geliştirmesi hususu açısından lisans mezunlarından olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Söz konusu üç grup karşılaştırıldığında eğitim seviyesinin yükseldikçe organize sanayi bölgelerinin çalışanların gelir ve hayat şartlarını yükselttiğine ilişkin algı düzeyinin düştüğü Tablo 5'deki veriler doğrultusunda tespit edilmiştir.

Saha çalışmasında organize sanayi bölgelerinde ortaöğretim ve önlisans mezunlarının diğer eğitim gruplarından daha fazla çalıştığı görülmüştür. Ayrıca yine saha deneyiminden katılımcıların organize sanayi bölgelerinde çalışan tanıdık ve akrabalarının da genellikle ortaöğretim ve meslek yüksekokullarının teknik bölümlerinden mezun oldukları bilgisine ulaşılmıştır. Lisans ve lisansüstü mezunu olan katılımcıların kamu sektöründe çalıştığı da dikkate alındığında algı düzeyleri arasındaki farkın anlamlılığı ortaya çıkmaktadır.

4.2.5. Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Farklılıklarının Analizi

Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarında katılımcıların cinsiyetleri açısından bir farklılık olup olmadığını saptanması için erkek ve kadın katılımcılara sorular yöneltilmiştir. 2 bağımsız grubun bulunması nedeniyle Bağımsız Örneklem için t Testinin kullanıldığı analizde test edilmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H0: Cinsiyete göre Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur.

H5: Cinsiyete göre Organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5a: Cinsiyete göre "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5b: Cinsiyete göre "Ekonomik Büyüme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5c: Cinsiyete göre "Sosyal Hayatın Gelişimi" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5d: Cinsiyete göre "Kümelenme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

H5e: Cinsiyete göre "Sanayileşme" alt boyutuna ilişkin yargılarda farklılık vardır.

Tablo: 6
Cinsiyete Göre Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin Alt Boyutlarının Farklılık Analizi

Faktör	Cinsiyet	N	M	SS	t	p
Yeşil Ekonomi ve Çevre	Kadın	214	3,33	0,72	2,894	0,004
	Erkek	286	3,14	0,85		
Ekonomik Büyüme	Kadın	214	4,01	0,62	-2,050	0,041
	Erkek	286	4,12	0,62		
Sosyal Hayatın Gelişimi	Kadın	214	3,78	0,81	0,190	0,850
	Erkek	286	3,77	0,87		
Kümelenme	Kadın	214	3,90	0,62	0,301	0,764
	Erkek	286	3,88	0,69		
Sanayileşme	Kadın	214	3,95	0,68	0,295	0,768
	Erkek	286	3,94	0,70		

Tablo 6, Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeğinin alt boyutlarında katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık olup olmadığını göstermektedir. Tablo 6 incelendiğinde "Yeşil Ekonomi ve Çevre" ve "Ekonomik Büyüme" alt boyutlarında t değerlerinin anlamlılık sonucuna göre p değerleri 0,05'ten küçük olduğu için "H0: Cinsiyete göre organize sanayi bölgeleri algısı ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin yargılarda farklılık yoktur." şeklindeki yokluk hipotezi reddedilmiştir. Bu duruma göre ortalamaları kıyaslanan 2 grubun ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu doğrultuda H5a, H5b alt hipotezleri kabul; H5c, H5d ve H5e alt hipotezleri ise reddedilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutunda kadınlar ile erkeklerin algı düzeyleri arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutunda kadınların anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları 3,33, erkeklerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalamaları ise 3,14 olmuştur. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde organize sanayi bölgelerinin çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasına öncülük etmesi, sıfır atığı özendirilmesi ve çevresel risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar izlemesi gibi yargıların bulunduğu "Yeşil Ekonomi ve Çevre" alt boyutunda kadınların erkeklerden olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip oldukları söylenebilmektedir.

Benzer şekilde "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda da erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Bu alt boyutta erkeklerin anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması 4,12; kadınların anket sorularına verdikleri cevapların ortalaması ise 4,01 olmuştur. Organize sanayi bölgelerinin kurdukları ilçede istihdamı, yatırımları, ihracatı artırdığına yönelik yargıların bulunduğu bu alt boyutta erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre olumlu anlamda daha yüksek algı düzeyine

sahip oldukları görülmektedir. Diğer bir ifade ile erkeklere göre organize sanayi bölgelerinin ilçelere ekonomik katkısı kadınların düşündüğünden ve algıladıklarından daha fazla olmaktadır. Saha çalışmasından elde edilen deneyime göre kadınlar organize sanayi bölgelerinde erkeklere oranla daha az oranda istihdam edilmektedir. Ayrıca organize sanayi bölgelerinin ekonomik etkileri hakkında kadınların erkeklerden daha az bilgiye sahip oldukları yine saha çalışmasında deneyimlenmiştir. Bu bilgiler ışığında "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda ortaya çıkan istatistiki farklılığın normal olduğu düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Organize sanayi bölgeleri ile bölgesel kalkınma ilişkisini konu alan bu çalışmada, söz konusu ilişkiyi organize sanayi bölgelerinin bulunduğu ilçelerde yaşayan halkın algıları üzerinden incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada saha araştırması, 5 faktör ve 21 sorudan oluşan "Organize Sanayi Bölgeleri Algısı Ölçeği" kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada organize sanayi bölgelerinin bölgelerin kalkınmasına olan etkileri "Yeşil Ekonomi ve Çevre", "Ekonomik Büyüme", "Sosyal Hayatın Gelişimi", "Kümelenme" ve "Sanayileşme" başlıkları altında ele alınmıştır. Organize sanayi bölgelerinin bulunduğu ilçelerde yaşayan halkın, belirlenen başlıklar altında çeşitli açılardan farklılık gösterdiği ve organize sanayi bölgelerini farklı açılardan algıladıkları çalışma sonucunda elde edilen bulgular ile kanıtlanmıştır. Çalışmada geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçme aracının kullanılması ve daha önce organize sanayi bölgelerinin bulunduğu bölgede yaşayan halkın algıları üzerinden yapılan bir çalışmanın bulunmaması; söz konusu çalışmanın özgünlüğü göstermektedir. Ayrıca çalışmanın bu noktada literatürdeki bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Üç ilçede ankete katılanların verdikleri cevaplar dikkate alındığında Beşikdüzü'nde yaşayanların ekonomik büyüme, sosyal hayatın gelişimi ve sanayileşme alt boyutlarında; Arsin'de yaşayanların kümelenme alt boyutunda; Akçaabat'ta yaşayanların ise yeşil ekonomi ve çevre alt boyutunda diğer ilçelerden daha yüksek algı düzeyine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Diğer bir ifade ile Beşikdüzü halkı ilçede kurulan organize sanayi bölgesinin ilçenin ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunduğunu; sanayileşmeyi disipline ettiğini diğer ilçelerde yaşayanlara göre daha fazla düşünmektedir. Arsin'de yaşayan halkın organize sanayi bölgesinin kümelenmeye katkısına yönelik algısı diğer ilçelerden daha yüksektir. Akçaabat'ta yaşayanlar ise ilçede bulunan organize sanayi bölgesinin çevreye duyarlı üretim yaptığına bu konuda organize sanayi bölgesi yönetiminin tutarlı politikalar uyguladığına yönelik olumlu algısı Beşikdüzü'nde yaşayanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Ankete katılanların çalışma durumu dikkate alındığında, ekonomik büyüme alt boyutunda esnaflar ile diğer çalışma grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede fark bulunmaktadır. Esnafların ekonomi ile iç içe olması, ilçedeki gelişmeleri yakından takip etmesi ve organize sanayi bölgelerini daha iyi bilmesi hususları göz önünde bulundurulduğunda diğer çalışma gruplarından daha yüksek algı düzeyine sahip olmaları anlamlıdır. Sosyal hayatın gelişimi alt boyutunda esnaflar ile kamu sektöründe çalışanlar ve

çalışmayanlar grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılık bulunmaktadır. Esnaflar, organize sanayi bölgelerinin ilçede sosyal hayatı geliştirmek yolu ile bölgesel kalkınmaya katkıda bulunduğu konusunda çalışmayanlar ve kamu sektöründe çalışanlardan olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahiptir. İlçedeki sosyal hayatın gelişimi, esnafların gelirini olumlu etkileyeceğinden bu alt boyuttaki esnafların yüksek algıya sahip olması anlamlıdır. Kümelenme alt boyutunda esnaflar ile çalışmayanlar arasında algı düzeyleri açısından anlamlı derecede farklılık bulunmaktadır. Sahada yapılan çalışmadan elde edilen deneyimler esnafların ilçelerde sanayi kuruluşları ve organize sanayi bölgeleri hakkında diğer gruplardan daha çok bilgi sahibi olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Kümelenme alt boyutunda esnafların çalışmayanlara göre daha olumlu algı düzeylerine sahip olmalarının anlamlı olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların yaş düzeyleri açısından sonuçlar incelendiğinde, ekonomik büyüme alt boyutunda "30 yaş altı" grup ile "36-40 yaş" ve "41-45 yaş" grupları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. Organize sanayi bölgelerinin kuruldukları ilçede ekonomik büyümeye katkı sağlaması açısından en yüksek olumlu algı düzeyine "36-40 yaş" grubu sahiptir. "30 yaş altı" grubu ise "36-40 yaş" ve "41-45 yaş" gruplarından daha düşük bir algı düzeyine sahiptir. Yapılan saha çalışması sonucu elde edilen deneyimlerde ilçelerde ikamet eden gençlerin organize sanayi bölgelerinde çalışmaya sıcak bakmadıkları ve organize sanayi bölgelerinde yer alan işletmelerin verdikleri ücretleri beğenmedikleri görüşü ile karşılaşılmıştır. Bu nedenle "30 yaş altı" grubunda yer alan katılımcıların organize sanayi bölgelerinin ekonomik etkileri konusundaki algı düzeylerinin düşük olduğu düşünülmektedir. Sosyal hayatın gelişimi alt boyutunda 31-35 yaş" ve "36-40 yaş" gruplarında yer alan katılımcılar "51 yaş ve üzeri" grubunda yer alan katılımcılara göre organize sanayi bölgelerinde bulunan işletmelerde çalışanların, organize sanayi bölgesi dışındaki işletmelerde çalışanlara göre gelir ve hayat şartları açısından daha iyi bir seviyede olduklarına yönelik olumlu anlamda daha yüksek algı düzeyine sahiptir. 30 yaş altı grupta yer alan katılımcılar, düşük ücret verdikleri düşüncesi nedeni ile organize sanayi bölgelerinde çalışmak istememekte; organize sanayi bölgelerinin sundukları şartları beğenmemektedir. 51 yaş üstü katılımcılar ise organize sanayi bölgeleri hakkında çok fazla bilgiye sahip değildirler. Sahadan elde edilen bu deneyimler ışığında söz konusu nedenlerle bu yaş gruplarının diğer yaş gruplarına göre organize sanayi bölgelerinin ekonomik büyüme ve sosyal hayatın gelişimi konularında bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmadığı konusunda düşük algı düzeyine sahip olması anlamlıdır.

Katılımcıların eğitim düzeyleri dikkate alındığında, sosyal hayatın gelişimi" alt boyutunda lisans mezunları ile ortaöğretim ve önlisans mezunları arasında algı düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ortaöğretim ve önlisans mezunları organize sanayi bölgelerinin çalışanların sosyal hayatlarını geliştirmesi hususu açısından lisans mezunlarından olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahiptir. Söz konusu üç grup karşılaştırıldığında eğitim seviyesinin yükseldikçe organize sanayi bölgelerinin çalışanların gelir ve hayat şartlarını yükselttiğine ilişkin algı düzeyinin düştüğü görülmektedir. Saha çalışmasında organize sanayi bölgelerinde ortaöğretim ve önlisans mezunlarının diğer eğitim gruplarından daha fazla çalıştığı görülmüştür. Ayrıca yine saha deneyiminden

katılımcıların organize sanayi bölgelerinde çalışan tanıdık ve akrabalarının da genellikle ortaöğretim ve meslek yüksekokullarının teknik bölümlerinden mezun oldukları bilgisine ulaşılmıştır. Lisans ve lisansüstü mezunu olan katılımcıların kamu sektöründe çalıştığı da dikkate alındığında algı düzeyleri arasındaki farkın anlamlılığı ortaya çıkmaktadır.

Sonuçlar katılımcıların cinsiyetleri açısından ele alındığında ise organize sanayi bölgelerinin çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılmasına öncülük etmesi, sıfır atığı özendirmesi ve çevresel risklerin ortadan kaldırılmasına yönelik politikalar izlemesi gibi yargıların bulunduğu yeşil ekonomi ve çevre alt boyutunda kadınların erkeklerden olumlu anlamda daha yüksek bir algı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Organize sanayi bölgelerinin kurdukları ilçede istihdamı, yatırımları, ihracatı artırdığına yönelik yargıların bulunduğu ekonomik büyüme alt boyutunda erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre olumlu anlamda daha yüksek algı düzeyine sahiptir. Diğer bir ifade ile erkeklere göre organize sanayi bölgelerinin ilçelere ekonomik katkısı kadınların düşündüğünden ve algıladıklarından daha fazla olmaktadır. Saha çalışmasından elde edilen deneyime göre kadınlar organize sanayi bölgelerinde erkeklere oranla daha az oranda istihdam edilmektedir. Ayrıca organize sanayi bölgelerinin ekonomik etkileri hakkında kadınların erkeklerden daha az bilgiye sahip oldukları yine saha çalışmasında deneyimlenmiştir. Bu bilgiler ışığında "Ekonomik Büyüme" alt boyutunda ortaya çıkan istatistiki farklılığın normal olduğu düşünülmektedir.

Yapılan saha araştırması ve bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında değerlendirildiğinde organize sanayi bölgelerinin bölgesel kalkınmanın sağlanması açısından önemli bir politika aracı olduğu görülmektedir. Ancak bazı noktalarda organize sanayi bölgelerinin bölgeye katkı sağlama ve bölge halkı ile kaynaşma açısından eksik kaldığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi ve tamamlanması için organize sanayi bölgelerinin kuruldukları ilçe halkından kişileri daha çok istihdam etmeleri, organize sanayi bölgesi tüzel kişiliklerinin ilçe esnafı ve sivil toplum kuruluşları ile periyodik olarak belirli zamanlarda bir ara gelmeleri, organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren işletmelerin kurulu oldukları ilçelere daha çok yatırım yapmaları ve organize sanayi bölgelerinde yer alan işletmelerin ihtiyaçlarının ilçe esnafından karşılamaları gibi konuların üzerinde durulması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akpınar, R. vd. (2011), *Teoride ve Uygulamada Bölgesel Kalkınma Politikaları*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Anh, V.T.K. et al. (2019), "The Impacts of Industrial Parks To Socio-Economic Development Experimental Research in Thai Binh Province, Vietnam", *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23(4), 1-19.
- Baş, T. (2008), *Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir*, 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Borodavkina, N. & E. Mukovnina (2021), "The Role of Industrial Parks in Ensuring Sustainable Development of the Region", *E3S Web of Conferences*, 291,1-6.

- Çelik, N. & M. Dinçsoy (2019), "Kalkınma ve Organize Sanayi Bölgeleri: Edirne OSB Üzerine Bir Araştırma", *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 28-45.
- Çetin, M. & M. Kara (2008), "Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31, 49-68.
- Digiiovanna, S. (1996), "Industrial District and Regional Economic Development: A Regulation Approach", *Regional Studies*, 30(4), 373-386.
- Esenlikci, A.C. (2023), "Kümelenme Perspektifinde Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi: Trabzon Örneği", *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalaycı, Ş. (2009), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Koç, S. & C. Bulmuş (2014), "Organize Sanayi Bölgelerinin Bölge Ekonomilerindeki Etkinliklerinin Karşılaştırılması: Kayseri ve Sivas Örneği", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 177-215.
- Le, T. et al. (2020), "The Effect of Industrial Park Development on People’s Lives", *Management Science Letters*, 10(7), 1487-1496.
- OECD (2020), *What is Regional Development?*, <<http://www.oecd.org/regional/regionaldevelopment.htm>>, 29.10.2020.
- OSBÜK (2023), *OSB’ler Cumhuriyetin İlk Yılında İstihdam Rekoru Kırdı*, <<https://osbuk.org/view/haber/goster.php?Guid=fcbd4b3d-a7a4-11ee-a463-0050568cba34>>, 02.01.2024.
- Özdemir, M. (1990), *Türkiye’de Organize Sanayi Bölgeleri*, Ankara: TOBB Yayınları.
- Özden, E. (2016), "Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgelerini Yeniden Kurgulamak", *Megaron*, 11(1), 106-124.
- Rockinger, M. & M.E. Jondeau (2003), "Conditional Volatility, Skewness and Kurtosis: Existence, Persistence and Comovements", *Journal of Economic Dynamics and Control*, 27, 1699-1737.
- Saini, R.S. & U.R. Singh (2002), "Contemporary Issues and Processes in Environmentally Sustainable Development of Industrial Estates in India", *Corporate Environmental Strategy*, 9(3), 277-283.
- Scott, P. (2001), "Industrial Estates and British Industrial Development, 1897-1939", *Business History*, 43(2), 79-98.
- Wei, Y.D. et al. (2007), "Restructuring Industrial Districts, Scaling Up Regional Development: A Study of the Wenzhou Model, China", *Economic Geography*, 83(4), 421-444.